



TBMM  
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ  
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11791

Tarih : 08-05-2025

10/2706

## TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de sigortalı iş bulmanın ve yıllarca emek verdikten sonra emekli olmanın koşulları yıldan yıla zorlaştırılmış durumdadır. Ekonomik kriz nedeniyle mevcut emekli maaşlarının büyük çoğunlukla asgari ücret ve açlık sınırı altında kaldığı koşullarda emekli olmanın koşullarının güçleşmiş olması kayıtdışılığa, güvencesiz ve sigortasız çalışmaya yönlendirmektedir. Mevcut durumda emekli olmanın koşulları “Emeklilikte Yaşa Takılanlar” (EYT) düzenlemesi ile hem çalışanlar hem de emekliler açısından eşitsiz durumlar açığa çıkarmıştır. Aynı yaş grubunda olup farklı çalışma, prim günü sayısı ve emeklilik rejimlerine tabi olan yurttaşlar için var olan eşitsizliklerin giderilmesi, emekli olma koşullarında ayrımcılığa maruz kalan toplum kesimlerinin haklarının korunması ve emekli yoksullaşmasına karşı tedbir alınması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

**Gülüstan Kılıç Koçyiğit**

**Dem Parti Grup başkanvekili**

**Kars Milletvekili**

**Sezai Temelli**

**Dem Parti Grup başkanvekili**

**Muş Milletvekili**

## GEREKÇE

Türkiye’de işgücüne ve istihdama katılma oranları yapısal olarak düşük kalmakta ve çalışma çağında olan her iki kişiden birisi işgücü ve istihdam dışında kalmaktadır. 86 milyonluk ülkede istihdam edilen kişi sayısı 32,5 milyon kişidir. Mevcut durumda istihdamda olan her dört kişiden birisinin sigortası yoktur. İşgücü dışında kalan ev kadınları, engelliler ve sağlık durumları nedeniyle iş aramayan toplum kesimleri ve sigortasız çalışanların tümü hiçbir şekilde emekli olma koşullarına sahip değildir. 1999’da yapılan 4447 sayılı Kanun ile emeklilik yaşı kadınlarda 58, erkeklerde 60’a yükseltilmiş, 2008’de ise 5510 sayılı Kanun ile ilk kez sigortalı olanlar için emeklilik yaşı 65’e çıkarılmıştır. Bu değişiklikler nedeniyle 8 Eylül 1999 öncesi sigorta girişi olan ancak yaş şartına takılan yaklaşık 6 milyon kişiyi etkilemiştir. 2023 yılında yapılan EYT düzenlemesi ile 8 Eylül 1999 öncesi sigorta girişi olan ve gerekli prim gün sayısını (SSK için 5000-5975 gün, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı için kadınlarda 20, erkeklerde 25 tam yıl hizmet) tamamlayanlar yeniden emekli olma imkanına kavuşmuştur. Mevcut durumda EYT düzenlemesi ile yaş kriteri kaldırılarak, sigortalılık süresi ve prim gün şartlarını sağlayanlar emekli olabiliyorken 1999 sonrası ve 2008 yılı sonrası işe girenlerin bu haklardan yararlanamadığı bir rejim yürürlüğe girmiştir. EYT düzenlemesi ile emeklilik hakkı kazananların dışında belirtilen dönemlerde “doğum, askerlik, yurtdışı çalışmaları gibi süreler esas alınarak emekli prim gün sayısının tamamlanması ve yaş kriterinin bu nedenle öncelikli şart sayılmaması gerekmektedir. Ayrıca 1999 öncesi işe girmiş stajyerlik veya çıraklık gibi kısa vadeli sigorta süreleri de EYT kapsamındaki düzenlemede dikkate alınmamıştır. Bu nedenlerle “aynı sürelerle çalışmaya başlamış ve prim ödemiş olmasına rağmen emekli olamayan” binlerce yurttaş mevcuttur. Öte yandan yüksek enflasyon koşulları nedeniyle aylıkları açlık sınırının altında kalan yüzbinlerce emeklinin düşük emekli maaşları nedeniyle çalışmaya devam etme eğiliminde olduğu ve bu çalışmaların kayıtdışı olduğu bir çalışma durumu açığa çıkmıştır.

Yine benzer bir şekilde emeklilik yaşı 65’e yükseltilen çalışanlarda da yüksek prim gün ve prim maliyeti nedeniyle kayıtdışı çalışmaya yönelme eğilimi açığa çıkmıştır. Bu durumda hem çalışanlardan hem de işverenlerden düşük ücretlerin yetersizliği gerekçe gösterilerek; ücrete ilave olarak prim yükünün altında bir ilave ödeme ile kayıtdışı çalışma eğilimi günden güne yaygınlaşmaktadır.

Çünkü 18-20 yaşında iş yaşamına dahil olmuş bir bireyin 40 yılı aşan süre prim ödemesi hem işveren hem de çalışanlar açısından tercih edilmeyen bir durum açığa çıkarmaktadır. Çalışmanın ilk yıllarında sigortasız, güvencesiz ve riskli çalışma koşullarının birçok olumsuz sonucu da ortaya çıkmaktadır. Özellikle genç çalışanların emekli olma umudunu yitirdiği ve sosyal güvenlik prim ödemesi yerine görece biraz daha yüksek bir ücreti talep ettiği bu durum gittikçe yaygınlaşmaktadır.

Son EYT yasası düzenlemesi ile bazı toplum kesimleri için adaletsiz bir durum açığa çıkmıştır. Örneğin, prim gün sayısı daha az olanlar genç yaşta (42-43 yaş) emekli olurken, prim gün sayısı fazla olanlar yaş şartı nedeniyle emekli olamamaktadır. Yine 1999 sonrası sigorta girişi olanlar veya sigortasız çalıştırılanlar EYT kapsamı dışında kalarak mağduriyet yaşamaktadır. 1999 ve 2008 sonrası işe girenler emekli olabilmek için daha çok prim ödemekte, daha uzun sürelerle çalışmak zorunda kalmakta ayrıca daha düşük emekli aylığı alma gibi haksız bir durumla da karşı karşıya kalmaktadır. 2023 seçimleri öncesi siyasi saiklerle, ilgili sivil toplum ve sendikaların konu ile ilgili görüşleri tam olarak dikkate alınmadan yapılan düzenleme yeni eşitsiz ve haksız durumları açığa çıkarmıştır. İşe 1999 ve 2008 sonrası işe başlamış milyonlarca emekçinin geleceğini etkileyen bu eşitsiz durumun eksikliklerini gidermek amacıyla ödenen prim gün sayısına göre daha adil bir emeklilik sistemi talebinin karşılanması gereklidir. Mevcut EYT düzenlemesi ile sosyal güvenlik dışındaki nüfusun artması riski artmıştır. Türkiye çalışan tüm emekçiler arasında emeklilik yönüyle ayrımcılığa neden olmayan, ödenen prim ile alınan emekli maaşı arasında orantılı bir ücret düzeyine imkân sunan, açlık sınırının altında kalan emekli maaşlarında iyileştirme sağlayan ve mevcut uygulamada yeknesak olmayan uygulamaları ortadan kaldıracak düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.